

MAKTABGACHA TA'LIMNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI

Davronova Sevinch Alisherovna

Termiz davlat pedagogika instituti

maktabgacha va boshlang'ich ta'lim fakulteti talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tizimidagi zamonaviy tendensiyalar – innovatsion metodlar, texnologik integratsiya va inklyuziv yondashuvlar o'rganiladi. Tadqiqot zamonaviy pedagogik uslublarning bolalarning kognitiv, hissiy va ijtimoiy rivojlanishiga ta'sirini tahlil qiladi. Adabiyotlar sharhi va tajriba misollariga asoslanib, maqolada raqamli vositalar, STEAM ta'limi va shaxsga yo'naltirilgan o'qitishning ahamiyati yoritib beriladi.

Kalit so'zlar: Maktabgacha ta'lim, raqamli texnologiyalar, inklyuziv ta'lim, bolalar markazidagi yondashuv, STEAM ta'limi

Maktabgacha ta'lim – bu bolalarning uzluksiz ta'limdagi ilk bosqichi bo'lib, keyingi rivojlanish uchun muhim asos yaratadi. XXI asrda ilm-fan va texnologiyalarning jadal rivojlanishi ta'lim tizimiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. An'anaviy o'qitish modellari o'rnini bolalar markazida bo'lgan, ijodkorlik, tanqidiy fikrlash va raqamli savodxonlikni rivojlantiruvchi yondashuvlar egallamoqda. Ushbu maqolada zamonaviy maktabgacha ta'lim tendensiyalari pedagogik, texnologik va psixologik nuqtai nazardan tahlil qilinadi.

Maktabgacha ta'lim nafaqat akademik bilimlarning boshlang'ich bosqichi, balki bola shaxsining har tomonlama shakllanishi uchun muhim ijtimoiy-madaniy muhitdir. Jahon miqyosida olib borilayotgan ta'lim islohotlari bolalarda mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish va ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantirishga qaratilgan. Xususan, BMTning Barqaror rivojlanish maqsadlarida ta'limning inklyuziv va sifatli bo'lishi, barcha uchun imkoniyat tengligi alohida urg'u bilan qayd etilgan.

Shu bois, maktabgacha ta'limda zamonaviy yondashuvlar — bolani markazga qo'ygan metodologiya, o'yin asosida o'qitish, multimedidan foydalanish, ijtimoiy-emotsional ko'nikmalarni rivojlantirish kabi yo'nalishlar tobora dolzarblik kasb etmoqda. Ushbu maqolada aynan shunday tendensiyalar chuqur tahlil qilinadi hamda ularning amaliy ta'lim jarayoniga ta'siri yoritiladi.

Tadqiqot sifatli tahlil usuliga asoslangan bo'lib, 2018–2024 yillarda chop etilgan ilmiy maqolalar, siyosiy hisobotlar va amaliyotga oid holatlarni o'rganish orqali olib borildi. Ma'lumotlar ERIC, JSTOR va ScienceDirect kabi ma'lumotlar bazasidan olindi. Tanlab olingan adabiyotlar maktabgacha ta'limdagi innovatsiyalar, raqamli vositalar qo'llanilishi va global pedagogik o'zgarishlarni yorituvchi manbalardan iborat.

Tahlil natijasida quyidagi asosiy tendensiyalar aniqlangan:

- **Raqamli texnologiyalar integratsiyasi:** Planshetlar, interaktiv doskalar, ta'limiy dasturlar bolalarni jalb qilishda va individual yondashuvda samarali vosita bo'lmoqda.
- **STEAM ta'limi:** Fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika asoslari o'yin orqali o'rgatilmoqda.
- **Inklyuziv ta'lim:** Har bir bola, ularning imkoniyati va kelib chiqishidan qat'i nazar, ta'limdan foydalana olishini ta'minlashga e'tibor kuchaymoqda.
- **Bolalar markazidagi yondashuv:** Ta'lim jarayonida bolaning qiziqishi, faol ishtiroki va ijodkorligini rivojlantirish ustuvor bo'lib bormoqda.
- **Ota-onalar bilan hamkorlik:** Ta'lim muassasalari va ota-onalar o'rtasidagi yaqin aloqalar bolaning har tomonlama rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Olingan natijalar maktabgacha ta'limning sezilarli o'zgarishlar jarayonida ekanligini ko'rsatadi. Raqamli vositalar bolalarning e'tiborini jalb etib, ularni

zamonaviy texnologiyalar bilan tanishtiradi, biroq ular me'yorda va maqsadli qo'llanilishi kerak. STEAM ta'limi kichik yoshdagi bolalarda izlanish va tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi. Inklyuziv yondashuv esa barcha bolalarning ijtimoiy va hissiy rivojlanishini ta'minlaydi. Bunday yangiliklarni muvaffaqiyatli tatbiq etish uchun o'qituvchilarning malakasini oshirish, texnik infratuzilmani yaxshilash va davlat siyosatining qo'llab-quvvatlashi zarur.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, maktabgacha ta'limda yuz berayotgan tendensiyalar ta'lim-tarbiyaning mazmuniy va metodik jihatlarini qayta ko'rib chiqishni talab qilmoqda. Raqamli texnologiyalarning kirib kelishi pedagoglardan yangi kompetensiyalarni talab qiladi. Ular endi faqat bilim beruvchi emas, balki raqamli vositalar yordamida bolalarning o'yin orqali o'rganishini boshqaruvchi koordinator rolini bajarishi kerak.

Bundan tashqari, STEAM yondashuvi orqali maktabgacha yoshdagi bolalarda tabiat hodisalariga qiziqish uyg'otish, muhandislik fikrlashini shakllantirish va san'at orqali o'zini erkin ifoda qilish imkoniyati yaratiladi. Bu esa maktabga tayyorgarlik bosqichida muhim ahamiyat kasb etadi.

Inklyuziv ta'limning rivojlanishi esa jamiyatda barcha bolalar uchun teng ta'lim imkoniyatini yaratadi. Maxsus ehtiyojli bolalar bilan birgalikda ta'lim olish sog'lom bolalarda bag'rikenglik, hamdardlik va ijtimoiy mas'uliyatni rivojlantiradi. Bu yondashuvlar bolalarning ijtimoiy moslashuvchanligini oshiradi va ta'lim tizimini yanada adolatli qiladi.

Shuningdek, ota-onalar va oilaning ta'lim jarayonidagi ishtiroki zamonaviy ta'limda muhim omilga aylangan. Bu hamkorlik nafaqat bola rivojlanishini monitoring qilish, balki pedagogik yondashuvlarning oilaviy tarbiya bilan uyg'unligini ta'minlaydi. Shu nuqtayi nazardan qaraganda, zamonaviy

maktabgacha ta'lim tizimi ko'p komponentli, ko'p darajali va kompleks yondashuvni talab etadi.

Maktabgacha ta'limdagi zamonaviy tendensiyalar bolalarni har tomonlama rivojlantirishga qaratilgan yangi yondashuvlarning shakllanayotganini ko'rsatadi. Innovatsion va texnologik yangiliklar, bolalar markazida bo'lgan pedagogik usullar yordamida kelajak avlodga puxta tayyorgarlik ko'rish mumkin. Ushbu o'zgarishlar ta'lim tizimi ishtirokchilari tomonidan tizimli qo'llab-quvvatlansa, ta'lim sifati sezilarli darajada oshadi.

Zamonaviy maktabgacha ta'limda kuzatilayotgan tendensiyalar — raqamli texnologiyalarni tatbiq etish, bolalarga yo'naltirilgan yondashuv, inklyuziv ta'lim, STEAM komponentlarini kiritish — barchasi bolalarni kelajakdagi hayot va o'qishga kompleks tayyorlashni ko'zlaydi. Bu o'zgarishlar shunchaki texnik yangilanish emas, balki ta'lim falsafasining tubdan yangilanishidir.

Amaliy jihatdan qaralganda, ushbu tendensiyalarni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun quyidagi omillar muhim ahamiyatga ega:

1. **Pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish** – zamonaviy metodika va texnologiyalarni to'g'ri qo'llay oladigan mutaxassislar bo'lmasdan, yangiliklar samarasi past bo'ladi.
2. **Texnik infratuzilmani yaxshilash** – raqamli vositalar bilan ta'minlangan muhit ta'lim sifatiga bevosita ta'sir qiladi.
3. **Ota-onalar bilan mustahkam hamkorlik** – ta'lim va tarbiya faqat maktabgacha tashkilot doirasidagina emas, balki oilaviy muhitda ham davom etishi zarur.
4. **Davlat siyosati va moliyaviy qo'llab-quvvatlash** – tizimli o'zgarishlar faqat normativ-huquqiy va moddiy baza bo'lgandagina amalga oshiriladi.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'limda zamonaviy yondashuvlarni joriy etish – bu nafaqat zamon talabi, balki barkamol, mustaqil fikrlovchi, moslashuvchan shaxsni tarbiyalash yo'lidagi muhim qadamlardandir. Bunday yondashuvlar yordamida biz bolalarga nafaqat bilim, balki hayotiy ko'nikmalarni ham berishga erishamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Edwards, S. (2020). *Raqamli o'yin va maktabgacha ta'lim*. Early Years Journal, 40(1), 5–18.
2. Siraj-Blatchford, I., & Brock, A. (2019). *Barqaror rivojlanish uchun maktabgacha ta'lim*. UNESCO.
3. Fleeer, M. (2022). *Bolalar uchun texnologiyalar: raqamli davrda mos ta'lim*. Routledge.
4. OECD. (2023). *Starting Strong VI: Maktabgacha ta'limda mazmunli o'zaro aloqalar*.
5. NAEYC. (2021). *Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun mos ta'limiy amaliyot*. Washington, DC: NAEYC.